

સંતસંગ બાલ્યાટિકા

સંપાદક : શાસ્ત્રી હરિકેશવદાસજી (ગાંધીનગર)

પ્રસાદ વહેંચીને જમવો

- શાસ્ત્રી હરિપ્રિયદાસ (ગાંધીનગર)

સ્વામિનારાયણ ભગવાન કચ્છમાં વસતા અનંત જીવોના ઉદ્ધાર માટે ગામે ગામમાં વિચર્યા છે. બહુવિધ લીલાઓ કરી છે. એકવાર શ્રીજીમહારાજ માંડવી પધારેલા. સમુદ્રના કિનારે સભા કરીને બિરાજ્યા હતા. કોઈ ભક્તે આવીને ભગવાનના ચરણ પાસે પેંડા મૂકેલા, સભા ચાલું હતી અને સભામાં કોઈ ઓળખી ન શકાય તેવા યોગી જેવા પુરુષ આવ્યા. માથે મોટી જટા, વિશાળ ભાલ, મોટા નેત્રો, અલમસ્ત શરીર, ચાલ પણ એવી અનોખી. આખી સભાને એમ થયું આ યોગી કોણ હશે ?

શ્રીજી મહારાજ પાસે આવી વંદન કર્યા એટલે શ્રીજીમહારાજે પેંડાનો ઢગલો પડ્યો હતો એમાંથી ખોબો ભરીને પેંડા આ યોગીને આપ્યા. યોગી તો બહુ ખુશ થઈ ગયા. પ્રભુના હાથે પેંડા મળ્યા તેથી એટલા બધા આનંદમાં આવી ગયા કે હાથમાં પેંડા અને સભામાં નાયવા માંડ્યા, અને બોલવા માંડ્યા. મહારાજ ! આ પ્રસાદ તો અનોખો છે. આ પ્રસાદ કોને મળે ! અને રાધાજી, રમા, સરસ્વતી, વ્રજગોપિકા, બ્રહ્મા, યોગીઓ, તપસ્વીઓ અને પણ આ પ્રસાદ જલ્દી મળે નહીં. અરે પ્રભુ ! શું વાત કરું. આ પ્રસાદ માટે તો મારે દેવીની ગાળો ખાવી પડેલી.

આ યોગી એ બીજી કોઈ નહી, સાક્ષાત્ શિવજી હતા. આ તો વિચારવા જેવી વાત છે. શું ભોળાનાથને ય ગાળો ખાવી પડે ! હાસ્તો, બીજાની નહીં તો ઘરનાની તો ખાવી જ પડે ને !

વાત એમ હતી કે ભોળનાથ એકવાર વૈકુંઠમાં પધારેલા. વૈકુંઠમાં ભગવાન આગળ અન્નકૂટ ધરેલો. ભોળનાથ ત્યાં પધાર્યા એટલે ભગવાને પ્રસાદ આપ્યો. ભોળનાથ ખુશ થઈ ગયા. એટલા બધા ખુશ થઈ ગયા કે ખુશીમાં ને ખુશીમાં એ પ્રસાદ આરોગી ગયા. અને પછી કેલાસ પધાર્યા.

બહુ ખુશ જોયા એટલે પાર્વતીજીએ પૂછ્યું, કેમ આજે આટલા બધા ખુશ છો ? કેમ ન હોય. આજ તો વૈકુંઠમાં ગયો હતો ને ભગવાને જાતે પ્રસાદ આપ્યો એનો આનંદ છે. પાર્વતીજી કહે, “ક્યાં છે પ્રસાદ ?” એ તો હું ખાઈ ગયો.

વૈકુંઠના દરવાજે બધો પ્રસાદ આરોગી ગયો.

પાર્વતીજી બોલ્યા અહીં મારા માટે ચપટી પણ લાવ્યા નહી ! અને પાર્વતીદેવી ગરમ થઈ ગયા. પાર્વતીજી ગરમ થાય પછી મહાદેવજીનું ય કામ નહીં. દેવી એટલા બધાં ગરમ થયા કે ભોળાનાથને શાપ આપી દીધો. આ કથા શ્રીકૃષ્ણ જન્મ ખંડમાં છે. ભોળાનાથને પાર્વતીજીએ શાપ આપ્યો કે આજથી આરંભીને આ પૃથ્વી ઉપર કોઈ પણ તમારો પ્રસાદ નહીં ખાય. અને જે કોઈ તમારો પ્રસાદ આરોગશે એ અપવિત્ર ગણાશે.

ભોળનાથને એમ થયું, આ તો મુશ્કેલી, મારા ભક્તો મારો પ્રસાદ ન આરોગે તો થાળ આવે એ બધો જ મારે ખાલી કરવો પડે. એ કેવો હોય શી ખબર પડે. બધા થાળ સરખા ન હોય. હવે મારો પ્રસાદ કોઈ નહીં ખાય. દેવી પણ..... પણ બણ કાંઈ નહીં. તમને ખબર કેમ ન રહી કે ભગવાનનો પ્રસાદ ઘરે લાવવો જોઈએ. મારી ભૂલ થઈ ગઈ, હવે બીજી વખત જ્યારે જઈશ ત્યારે લેતો આવીશ.

અને પછી ગમે તેમ તોય ઘરમાં સમાધાન કરવું પડે ને. પછી પાર્વતીજીએ સમાધાન કર્યું. તમારી જ્યાં મૂર્તિ હોય એનો ધરાવેલો પ્રસાદ કોઈ જમશે તો એને દોષ નહીં લાગે પણ જ્યાં તમારું બાણ હોય, શિવલિંગ હોય એને અર્પણ કરેલો પ્રસાદ કોઈ નહીં જમે. ત્યારથી આરંભીને આજે પણ જ્યાં મહાદેવજીનું શિવલિંગ હોય એને અર્પણ કરેલો થાળ એનો પ્રસાદ કોઈ પણ ભક્તો જમતા નથી. હવે આપણે મૂળ પ્રસંગ જોઈએ. શ્રીજી મહારાજ પાસેથી પેંડાનો પ્રસાદ મેળવીને એ બધો જ પ્રસાદ એટલે આજે ભોળાનાથ એમને એમ કેલાસ લઈ ગયા.

આ વાતમાંથી શીખવા જેવું એ છે કે થોડોક પ્રસાદ ઘરે લઈ જવો. જો ન લઈ જાઓ તો તમારા ઉપર એ કલમ લાગું પડે જે કેલાસની કલમ મહાદેવજીને લાગું પડી હતી. એ તમનેય લાગું પડે. ગૃહસ્થોનું એ કર્તવ્ય, ફરજ ખરી. કોઈ કારણ વસાત્ કદાચ ઘરેથી મંદિરે ન આવી શકે તેમ હોય અને એકલા આવ્યા હોય તો થોડી પણ પ્રસાદી ઘેર લઈ જવી જોઈએ.

જેથી સૌનું સાડું થાય. અને પ્રસાદ માટે તો કહેવત છે કે “બાંટ કે ખાના, વૈકુંઠ જાના” પ્રસાદ સૌને વહેંચીને જમો અને સૌની પ્રસન્નતા મેળવીને સુખી થાઓ.

લોભ, પાપનું મૂળ છે

- નારાયણ વી. જાની (ગાંધીનગર)

ભગવાનની કૃપાથી આપણી પાસે દ્રવ્ય હોય, સંપત્તિ હોય તે ઘણી સારી બાબત છે પણ ધન કે સંપત્તિ પરોપકાર માટે કે પોતાના માટે પણ ન વાપરે તેવો લોભી સ્વભાવ તે ખરાબ ગણાય. સંપત્તિ હોવી તે પ્રારબ્ધ કે ભગવાનની કૃપાની વાત છે પણ સંપત્તિનો સદ્વ્યય કે દૂર્યય તે તો દરેક વ્યક્તિના હાથની વાત છે. જો દાન-પુણ્યમાં વપરાય તો તે સદ્વ્યય છે. પોતાના

શ્રી સ્વામિનારાયણ

સુખ અર્થે વપરાય તે પણ ચાલે પરંતુ જે આ ન કરે તો તેની સંપત્તિનો દૂર્વ્યય તેનો નાશ થઈ જાય છે.

એક ગામમાં ધનીરામ નામે એક માણસ રહેતો હતો. તેની પાસે અઢળક સંપત્તિ હતી પણ તે ઘણો જ લોભી હતો. લોભી તે કેવો - દાન ખર્ચ તો કરે જ શાનો પણ પોતાના માટે પણ વાપરે નહીં. ક્યાંય બે-પાંચ રૂપિયા ખર્ચ કરવો પડે તો જાણે આભ તૂટી પડે ! ક્યારેક ઘરમાં સાડુ જમવાનું બનાવે તો તેની પત્નીને વઢી નાંખે. આવી મોંઘવારીમાં આવો ખર્ચ કરાય ? ખાય પણ નહીં ને ખાવા પણ ન દે. આવા લોભી માણસને ક્યારેક એવો પરચો મળે કે તેના બચાવેલા દ્રવ્ય કરતાં વધારે ખર્ચ કરવો પડે.

આ ધનીરામને એકવાર નારિયેળ પીવાનું મન થયું. ઘરના તો યાદ આવે જ શાના ! તે એકલો બજારમાં ગયો ને નારિયેળનો ભાવ પૂછ્યો. વેપારીએ કહ્યું એક રૂપિયો થાય. એ સસ્તો જમાનો હતો પણ આ ધનીરામને તો થયું - અરરર... એક રૂપિયો ખર્ચાય ! ના.... ના.... હું તો જંગલમાં જઈને જાતે નારિયેળ પાડીને પીશ. એ તો દરિયાકાંઠાના નજીકમાં નારિયેળના જંગલમાં ગયો. વૃક્ષો ઘણા હતા પણ ખૂબ ઉંચા હતા. તેના ઉપર મોટા મોટાં નાળીયેર લટકતાં હતા. ધનીરામને તો મોંમા પાણી આવી ગયું. પણ પાછો ગભરાયો - આવડા ઉંચા વૃક્ષ પર ચડવું કેવી રીતે ! નારિયેળી પર અનુભવ વિના ચડવું તે તો જીંદગી જોખમમાં મૂકવા જેવી વાત ગણાય. પણ એક રૂપિયો બચાવવા ધનીરામને હિંમત એકઠી કરી વૃક્ષ પર ચઢવાનું શરૂ કર્યું.

જેમ તેમ કરતાં ખાસ્સો ઉપર પહોંચી ગયો. બસ હવે તેનાથી નારિયેળ એક-બે હાથ દૂર હશે ત્યાં તો દરિયાકાંઠાનો પવન ફુંકાવા લાગ્યો. નારિયેળનું વૃક્ષ પણ ડોલવા લાગ્યું. ધનીરામનો શ્વાસ અધ્ધર થઈ ગયો. જીવ જોખમમાં આવી જતા ધબકારા વધી ગયા. આવડત હતી નહી તેથી પવન સામે તે તકલીફ અનુભવવા લાગ્યો. હવે બચાશે નહી તેવું જણાતા તેને ભગવાન યાદ આવ્યા. તે ભગવાનને પ્રાર્થના કરવા લાગ્યો. “મેં ક્યાંય દાન-પુણ્ય કર્યું નથી પણ આજે સંકલ્પ કરું છું કે આ નારિયેળથી જો હેમખેમ નીચે ઉતરી જાઉં તો એક હજાર બ્રાહ્મણોને જમાડીશ.”

ચમત્કાર ! જાણે ભગવાને તેની અરજ સાંભળી લીધી હોય તેમ પવન ફુંકાવાનો બંધ થયો. નારિયેળ પીવાનો વિચાર છોડી નીચે ઉતરવા લાગ્યો. અડધે નીચે આવતા વિચાર આવ્યો - “મોંઘવારી કેટલી બધી છે, જો હજાર બ્રાહ્મણો જમવા આવે તો તો ઘર વેચી દેવું પડે, માટે પાંચસો બ્રાહ્મણો જમાડીશ.” થોડો વધુ નીચે ઉતર્યો ને પછી વિચાર કરે છે કે હું તો મારી મહેનતથી નીચે ઉતરું છું તેમાં આટલા પાંચસો બ્રાહ્મણોને જમાડવાની શી જરૂર ? પચાસ બ્રાહ્મણો તો બહુ થઈ ગયા. આમ વિચારતા વિચારતા નીચે આવ્યો તે જમીન પર પહોંચતા વિચાર કર્યો કે એક બ્રાહ્મણ જમાડી દઈશું, બહુ થઈ ગયું. નારિયેળ તો પીવા ન મળ્યું પણ કપડાં ફાટી ગયા. થોડું વાગ્યું તે નફામાં.

ઘરે આવીને પત્નીને કહે, મારી માનતા છે તેથી થોડું મિષ્ટાન્ન બનાવજે. આપણા ગોરમહારાજને બોલાવીને જમાડી દેજે. આપણે બે અને ગોરમહારાજ મળી ટોટલ ત્રણ જણનું જ બનાવજે. વધુ રાંધતી નહીં. હું બપોરે પાછો આવીશ. અત્યારે બહાર જાઉં છું.

બપોરે ૧૧-૩૦ વાગ્યાને રસોઈ તૈયાર કરી ધનીરામની પત્નીએ ગોરમહારાજને જમવા બોલાવ્યા. ગોરમહારાજ જમવા બેઠા. ત્રણે જણની રસોઈ પોતે એકલા જમી ગયા. થોડી મીઠાઈ વધી હતી તે છોકરા માટે લઈ લીધી. પાંચ રૂપિયા દક્ષિણાના લઈ આશીર્વાદ આપી ચાલી નીકળ્યા. બપોરે બે-ત્રણ વાગતા ધનીરામ ઘરે આવ્યો. ત્યારે તેની પત્ની રોટલા કરતી હતી. બધી વાત જાણી ધનીરામ તો લાકડી લઈ ગોર મહારાજના ઘરે ઉપડ્યો. મારો હારો ગોર ત્રણ માણસનું જમી ગયો ને પાંચ રૂપિયા લઈ ગયો ! હું રૂપિયા પાછા લઈ આવું. ગોર મહારાજે દૂરથી જોયું કે ધનીરામ લાકડી લઈને આવે છે. તેમણે તરત જ યુક્તિ વિચારી લીધી. તેઓ ખાટલામાં અર્ધબેભાન જેવા પડી રહ્યા ને ગોરાણી ખાટલા પાસે બેસી રોવા લાગ્યા.

ધનીરામ આવીને જોયું ત્યાં તો ગોર મહારાજનો ઠીકરો કહેવા લાગ્યો, તમે મારા પિતાજીને ઘરે બોલાવીને શું ખવરાવી દીધું છે ? બપોરે તમારે ત્યાંથી આવ્યા ત્યારથી બેભાન છે. વેઠે જોઈને કહ્યું છે કે પેટમાં ઝેર ગયું છે. પણ કાઢવાના દશ રૂપિયા થાય. તમે દશ રૂપિયા આપો નહી તો હું પોલીસ ફરીયાદ કરવા જાઉં છું.

આ પરિસ્થિતિ જોઈને ધનીરામ તો ગભરાઈ ગયો. જો ફરિયાદ થાય ને મારા ઉપર ખૂનનો આરોપ આવે તો ધન-આબરું બધું જાય. તેણે જલ્દીથી દશ રૂપિયા છોકરાને આપતા કહ્યું - તું જઈને વેઠને બોલાવીને ઝેર કઢાવી લે જે પણ ફરિયાદ કરતો નહીં, હું જાઉં છું. બીજું કાંઈ ખર્ચ થશે તો પણ આપીશ પણ ક્યાંય ફરિયાદ ન કરતો. એમ કહી આ ધનીરામ ત્યાંથી નીકળી ગયો. પછી ગોર મહારાજ બેઠા થયા. બધા હસ્યા અને ગોર મહારાજ કહેવા લાગ્યા કે આવા લોભીને પાઠ ભણાવવા આવું જ કરવું પડે. આવા લોભીને સીધો કરવો હોય તો તેના ગુરુ થવું જ પડે.

મિત્રો ! ખ્યાલ આવ્યો ને ? એક રૂપિયો બચાવવા જતાં તેનું જમવાનું મિષ્ટાન્ન, પંદર રૂપિયાને કપડાં નો ખર્ચ આટલું બધું વધી ગયું. જો તેણે એક રૂપિયો ખર્ચને નારિયેળ ખરીદી લીધું હોત તો કેટલી રાહત રહેત ને સુખી થાત. પણ આવા લોભિયા માણસો ક્યારેય પણ સુખ કે શાંતિ મેળવી શકતા નથી. અને નિર્લોભી માણસને ક્યારેય પણ કોઈ દુઃખી કરી શકતું નથી.

તેથી આપણા ઈષ્ટદેવ સ્વામિનારાયણ ભગવાને શિક્ષાપત્રીમાં કામ, ક્રોધ, લોભ આદિ અંતઃશત્રુને જીતવાની વાત કરી છે. તેમાંય લોભ તો પાપનું મૂળ છે.